

BORÇLAR HUKUKU

BORÇ İLİŞKİSİ, TARAFLARI VE KAYNAKLARI

- Borçlar hukukunun konusunu “özel borç ilişkileri” oluşturur.
- Borç ilişkisi, üç öğeden oluşur.
- Bunlar,
  - borçlu,
  - alacaklı ve
  - borç ilişkisinin konusunu oluşturan **edimdir**.

- Alacaklının borçludan istemeye yetkili olduğu borçlunun da yerine getirmek zorunda olduğu tek bir edim ya da alacak hakkından ibaret olan hukuki ilişkiye “**borç**” adı verilir.
- **Borç ilişkisi**, alacaklı ve borçlu arasında kurulan ve taraflardan birini veya her ikisini de birbirine karşı belli bir davranışta bulunmaya yönelten hukuki bir ilişkidir.
- Borç tek taraflı ise, sadece bir tarafa; iki taraflı ise her iki tarafa da belirli bir davranışta bulunma yükümlülüğü getirir.

- Borcun kaynakları TBK kapsamında üç başlık altında toplanmıştır. Bunlar;
  - i. Sözleşmeden doğan borçlar
  - ii. Haksız fiilden doğan borçlar
  - iii. Sebepsiz zenginleşmeden doğan borçlardır.

SÖZLEŞMELERDEN DOĞAN BORÇ İLİŞKİSİ

- Türk Borçlar Kanunu **sözleşmeyi** “iki ya da daha fazla kişinin, karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanlarından oluşan hukuki işlem” olarak tanımlamıştır .
- Sözleşme hukuki bir işlemdir.
- Karşılıklı irade beyanları aranmaktadır.

A) SÖZLEŞMELERDEN DOĞAN BORÇLARDA GEÇERLİ OLAN İLKELER

- **1. İrade Özgürlüğü** : Sözleşme ile kurulan borç ilişkisinde, emredici hukuk kurallarına, genel ahlâka ve kişilik haklarına aykırı olmamak şartıyla taraflar özgür iradelerine göre borç ilişkisini belirleyebilirler.
- Taraflar eşittir.
- Sözleşmelerin **şeklini** serbestçe tayin edebilirler

- **2. Sözleşmeden Doğan Haklar Sözleşmenin Taraflarına Karşı İleri Sürülebilir :**
Sözleşmeden doğan haklar sadece taraflara karşı ileri sürülebilir.
- **3. Taraflar Borçların İfasında Dürüst Davranmak Zorundadır :**
- **4. Sözleşmeden Doğan Borçlar Tarafları Bağlar**

- **5. Kusurlu Sorumluluk Esastır :** Tarafların yaptığı sözleşmeler nedeniyle sorumlu tutulabilmesi için, **ilgili tarafın kusurlu** davranışının olması gerekir. İlke olarak kişi kusurlu değil ise sorumlu olmaz.
- **6. Borç İlişkisi Karşılıklı Edimi Doğurur :** Sözleşmelerde taraflar karşılıklı olarak biri birine karşı borçlu olurlar. Borçlar ilke olarak **iki taraflıdır**. Ancak kanunda düzenlenmiş tek taraflı borç ilişkileri de bulunmaktadır.

- **7. İlke Olarak Borç Borçlunun Yerleşim Yerinde Ödenir:** Genel bir ilkedir ancak istisnaları var. **Para borçları** götürülecek borçlar içerisinde yer alıp aksine kararlaştırma yoksa alacaklının yerleşim yerinde ödenir.

B) SÖZLEŞMENİN KURULMASI

- Sözleşmenin kurulabilmesi **için alacaklı ve borçlunun birbirine uyan irade açıklamalarının olması gerekir.**
- İrade açıklamaları **açık ve zimmi** olabilir.
- Sözleşmenin kurulmasında taraflardan birisi **ilk adımı atacaktır.**
- Bu ilk adıma **“icap, öneri”** adı verilmektedir.
- Karşı tarafın olumlu iradesi ise bu önerinin **“kabulü”** dür.

1. Öneri-İcap

- **Öneri**, sözleşmenin kurulmasına yönelik olarak ilk önce irade açıklamasında bulunan tarafın teklifidir.
- Öneride bulunan, önerisi ile **bağlı olmalıdır**.
- **Öneri**, öneriye davet niteliğinde olmamalıdır.
- **Öneriye davet**, başkalarının kendisine öneride bulunmasını sağlamak amacıyla yapmış olduğu çağrıdır.
  - **Öneri ile ilgili borçlar kanunu ile ilgili hükümler şunlardır:**

- Süreli önerilerde, kişi süre sonuna kadar önerisiyle bağlıdır (TBK md.3/1).
- Kabul için bir süre verilmemişse, hazır olanlar (yüz yüze olanlar) arasında öneri hemen o an kabul edilmezse, öneren önerisiyle bağlı değildir (TBK md.4/1).
- Telefon veya bilgisayar gibi iletişim sağlayan araçlarla doğrudan iletişim sırasında yapılan öneri, hazır olanlar arasında yapılmış sayılır (TBK md.4/2).
- Hazır olmayanlar arasında ise, yapılan öneriyle bağlı kalma, zamanında ve usulüne uygun olarak gönderilen yanıtın ulaşabileceği ana kadar beklenecektir (TBK md. 5).

2. Kabul

- **Kabul**, kendisine öneri ulaşan tarafın, öneriye uygun bir şekilde sözleşme kurmaya yönelik irade açıklamasıdır.
- Muhatap tarafından yapılan ve icaba uygun olarak sözleşmenin kurulması sonucunu doğuran, tek taraflı, varması gerekli irade beyanına kabul denir.
- Kabul **açık** olabileceği gibi **kapalı** da olabilir.

3. Edim

- **Edim**, sözleşmede tarafların veya bir tarafın yerine getirmek zorunda olduğu yükümlülüktür.
- Alacaklının borçludan talep etmeye yetkili olduğu borçlunun da yerine getirmekle yükümlü olduğu **davranış tarzına edim** adı verilir.
- Esasen edim **borcun konusudur.**

a) Edimin Özellikleri

- i. Edim hukuken korunmuş bir çıkara dayanmalıdır.
- ii. Edim imkânsız olmamalıdır.
- iii. Edim hukuka ve ahlâka aykırı olmamalıdır. Hukuka ve ahlâka aykırı bir sözleşme mutlak butlan ile batıldır.
- iv. Edim kişilik haklarına aykırı olmamalıdır. Kişilik haklarına aykırı bir edim batıldır.
- v. Edim belirli veya belirlenebilir olmalıdır.

b) Edimin Türleri

- i. Borcun fiiline göre edimler **verme, yapma ve yapmama şeklinde sınıflandırılabilir.**
  - **Verme:** Para borcunun verilmesi.
  - **Yapma:** Terzinin elbiseyi dikme borcu.
  - **Yapmama:** Şirket ortaklarının kirkele rekabet yapmama borcu.
- ii. Borçlunun kişisel özelliklerine göre **şahsi ve maddi edim** şeklinde ayrılabilir.
  - **Şahsi Edim:** Edimin konusu şahsi özellikler
  - **Maddi Edim:** Edimin konusu şahsın malvarlığı

- iii. İfanın süresine göre **ani, sürekli ve dönemli** olarak ayrılabilir.
  - Ani Edim: Anında gerçekleşen
  - Sürekli Edim: Sözleşme sona erene kadar
  - Dönemli Edim: Sözleşme sona erene kadar dönemlik edimler.
- iv. Edimin yerine getirilmesinin bölünebilmesi açısından **bölünebilir borçlar ve bölünemez edimler** şeklinde ayrılabilir.

C) SÖZLEŞMELERDE ŞEKİL

- **Sözleşmelerde şekil**, tarafların iradelerinin açıklamasının, sözleşmenin geçerlilik veya ispatı açısından taşınması gereken özelliklerin tümüdür.
- Sözleşme için irade beyanı gerekli
- İrade bazen sözlü bazen yazılı bazen de belirli davranışlarla açığa vurulur.
- Sözleşmelerin taşınması gereken şartlar, **geçerlilik şartı** veya **ispat şartı** şeklinde olabilir.

GEÇERLİLİK ŞARTI

- Sözleşmelerin geçerliliği herhangi bir şekle tabi değildir (TBK md.12/1).
- İlke olarak **şekilsizlik esastır.**
- Sözleşme **sözlü ya da yazılı** yapılabilir.
- Sözleşmeler, aksine hüküm yoksa sözlü olabilir.
- Ancak, yasada yazılı veya resmi şekilde yapılması öngörülebilir.

- Yazılı sözleşmelerde tarafların iradelerini yansıtan bir metin yanında, borç altına giren kişinin el yazısıyla yazmış olduğu bir imzanın bulunması zorunludur.

- Yasada aksi bir hüküm olmadıkça **imzalı bir mektup**, asılları borçlu tarafından imzalanmış **telgraf**, teyit edilmiş **faks**, buna benzer ve iletişim araçları ile ya da güvenli **elektronik imza** ile gönderilip saklanabilen metinler de yazılı şekil olarak kabul edilebilir.
- İmza, **borç altına giren tarafından el yazısıyla yazılmalıdır**

2. Sözleşmenin İspat Şartı

- Sözleşmenin **varlığının ispat edilmesi için taşınması gereken şekil şartlarıdır.**
- Bu şartlar daha çok **yargılama hukuku** için gerekli olan şartlardır.
- Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na göre;
- 2500 TL'yi aşan miktarların **senetle ispat edilmesi zorunludur.**

D) SÖZLEŞMENİN İÇERİĞİ

- Sözleşmenin içeriği taraflarca serbestçe tayin edilebilir.
- Sözleşmeler,
  - [?] Yasanın emredici hükümlerine,
  - [?] Ahlâka,
  - [?] Kamu düzenine,
  - [?] Kişilik haklarına aykırı olamaz,
  - [?] Sözleşmenin konusu imkânsız olamaz.
- Aykırı sözleşmelerin sonucu; kesin hükümsüz (**batıl-mutlak butlan**) olmasıdır.

E) AŞIRI YARARLANMA - GABİN

- Edimler arasında bir dengesizlik olur ve bu dengesizlik taraflardan birinin içinde bulunduğu bir durumdan kaynaklanırsa bu durum hakkaniyete uygun olmaz.
- Buna **aşırı yararlanma – gabin** denir.
  - i. Karşılıklı edimler arasında **açık bir oransızlık olmalıdır.**
  - ii. Bu oransızlık, taraflardan **birinin içinde bulunduğu bir durumdan doğmuş olmalıdır.**
  - iii. Taraflardan biri **zarar görmelidir.**

- Zarar gören aşağıdaki süreler içerisinde dava hakkını kullanmalıdır.
  - [?] Yapmış olduğu düşüncesizlik veya deneyimsizliği **öğrendiği andan**; içinde bulunduğu zor durumun ortadan kalkmasından itibaren **bir yıl**,
  - [?] Sözleşmenin kurulduğu tarihten başlayarak **beş yıl içinde** bu hakkını kullanması gerekir (**TBK md.28/2**).

F) İRADE İLE İRADE AÇIKLAMASI ARASINDAKİ İSTEYEREK OLUŞ- TURULAN UYUMSUZLUKLAR

- Bu başlık altında isteyerek oluşturulan uyumsuzluklardan
  - ☐ Latife beyanı,
  - ☐ Zihni kayıt ve
  - ☐ Muvazaa (danışıklı) üzerinde durulacaktır.

1. Latife Beyanı

- **Latife beyanı**, beyan sahibinin tek taraflı olarak söz söylenilen kişinin sözü ciddiye almayacağını düşünerek açıklamalarda bulunmasıdır.

2. Zihni Kayıt

- **Zihni kayıt**, irade açıklamasında bulunan kişinin, açıkladığı sonucu kendi zihninde gizleyip saklı tutması, istemediği bir sonucu açıklamasıdır.

3. Muvazaa

- **Muvazaa**, sözleşme yapan tarafların açıkladıkları iradelerinin yer aldığı sözleşme tipini, ya hiç istememeleri ya da görünürdeki bu işlemin arkasına başka bir sözleşme tipinin gizlenmesidir.
  - **a) Mutlak Muvazaa:** sözleşme yapan tarafların, açıkladıklarını istememelerine rağmen, üçüncü kişilere karşı sanki istiyormuş gibi davranmaları ve bu açıklamanın arkasına başka bir hukuki işlem gizlememeleridir. **İcra takibinden kurtulmak için malların devredilmesi.**
  - **b) Nispî Muvazaa:** tarafların açıkladıkları; fakat aslında gerçekleşmesini istemedikleri hukuki işlemin arkasına, istedikleri; fakat açıklamadıkları farklı bir hukuki işlemin gizlenmesidir.

- Mutlak muvazaaa halinde yapılan sözleşme geçerli değildir.
- Nispî muvazaada ise, tarafların gerçekleşmesini istediği arka plandaki sözleşme şekil şartlarına uygun olarak yapılmışsa geçerlidir

G) İRADE İLE İRADE AÇIKLAMASI ARASINDA İSTEMEYEREK OLUŞTURULAN UYUMSUZLUKLAR

- İrade ile irade açıklaması arasında **istemeyerek oluşturulan uyumsuzluklar şunlardır.**
  - ☐ Yanılma (Hata),
  - ☐ Aldatma (Hile),
  - ☐ Korkutma (İkrah) tır.

- **1. Yanılma (Hata) :** sözleşme yaparken tarafların esasları üzerinde dikkatsizliğinden dolayı istemediği şeyleri ifade etmesidir.
  - i. Sözleşmenin **türünde hata olabilir.**
  - ii. Sözleşmenin **konusu veya tarafı hakkında yanılma olabilir.**
  - iii. Sözleşme konusunun **miktarında yanılma olabilir.**
  - iv. Saikte hata kural olarak esaslı yanılma hali sayılmaz.

- **2. Aldatma (Hile):** sözleşmede bir tarafın, diğer tarafın fiili ile veya bilgisi olması koşulu ile üçüncü kişi tarafından istemediği sonuca yöneltilmesidir.
- **3. Korkutma (İkrah):** sözleşmede taraflardan birinin, sözleşmenin diğer tarafınca veya üçüncü kişi tarafından; kendisine, yakınlarının şahıslarına veya mal varlıklarına yönelik, ağır ve yakın bir zarar tehlikesi baskısı altında hukuki işlem yaptırmasıdır.

- Yanılma, aldatma veya korkutma sonucu sözleşme ile bağı kalmak istemeyen kişi, **yanılma ve aldatmayı öğrendiği andan; korkutmada ise, korkunun etkisinin kalktığı andan** itibaren **bir yıl içinde** sözleşme ile bağı olmadığını karşı tarafa bildirebilir ya da verdiği şeyi geri isteyebilir.
- Bir yıl içinde sözleşme ile bağı olmadığını bildirmemişse ya da verdiği şeyi geri istememişse sözleşmeye **onay vermiş sayılır.**

IV. HAKSIZ FİLDEN DOĞAN BORÇ İLİŞKİSİ

- **Haksız fiil** hukuka aykırı ve kusurlu bir davranışla bir başka kimsenin şahıs ya da malvarlığına zarar verilmesi şeklinde tanımlanabilir
- Haksız fiil; *kusurlu ve hukuka aykırı bir fiille başkasına zarar vermektir.*
- *Zarar veren bu zararı gidermekle yükümlüdür.*

- Haksız fiil, kişinin kusurlu bir hareketi ile ortaya çıkar. Buna **kusur sorumluluğu** denir.
- Hukuk sistemi, bazı hallerde ortaya çıkan zarardan, sorumlu kişinin kusuru olmasa bile, hakkaniyet gereği kişiyi sorumlu tutarak verilen zararın giderilmesini ister. Buna da **kusursuz sorumluluk** denir.

KUSUR SORUMLULUĞU

- **Kusur**, kişinin yaptığı fiili bilme ve meydana gelebilecek sonuçları da öngörebilme yeteneğidir.
- Bunun için kişinin **ayırt etme gücüne sahip olması gerekir.**
- **Kasıtlı ya da ihmali davranışlar mümkün**

- Kusurlu Fiilin Şartları:
  - i. Fiili işleyen kişi **kusurlu hareket etmelidir**. Kasti yada ihmali fiillerle zarar verilmesi
  - ii. **Hukuka aykırı bir fiil işlenmelidir.**
  - Haksız fiil nedeniyle kişinin **maddi veya manevi değerlerine zarar verilmiş olmalıdır.**
    - Maddi zarar
    - Manevi Zarar
  - iv. Meydana gelen zarar, **kusurlu kişinin fiili sonucu oluşmalıdır.**

B) KUSURSUZ SORUMLULUK

- **Kusur**, kişinin yaptığı fiili bilme ve meydana gelebilecek sonuçları da öngörebilme yeteneğidir.
- Bunun için kişinin **ayırt etme gücüne sahip olması gerekir.**

- Kusursuz sorumluluğun şartları;
- i. Zarar veren kişinin **ayırt etme gücü olmamalı,**
- ii. Bir başkasına **maddi veya manevi zarar vermeli,**
- iii. Zarar, **kişinin fiili sonucu doğmalı,**
- iv. Fiil **hukuka aykırı olmalı,**
- v. **Hakkaniyet, haksız fiil yapanın zararı tazminini gerektirmelidir.**

C) ÖZEN SORUMLULUĞU

- **Özen**, bir işin elden geldiğince iyi olmasına çabalama, özenme, itina, ihtimam göstermedir.
- **Özen sorumluluğu** ise, adam çalıştırma, hayvan sahibi olma, bina maliki olma gibi değerlere sahip olan kişilerin, bu sahiplik nedeniyle başka kişiler zarar vermeme konusunda yapılması gereken her türlü tedbirin alınmasıdır.
  - **1. Adam Çalıştırmanın Sorumluluğu**
  - **2. Hayvan Bulunduranın Sorumluluğu**
  - **3. Yapı Malikinin Sorumluluğu**

D) TEHLİKE SORUMLULUĞU

- Tehlikeli işlerle uğraşan kimseler söz konusu işletme ya da faaliyete özgü tipik tehlike gerçekleştiğinde kusurları olmasa bile ortaya çıkan zararları gidermekle yükümlüdürler

E) HAKKANİYET SORUMLULUĞU

- Haksız fiille zarar veren **sezgin olmayan kişi** aileden gelen bir **zenginlik içerisinde ise**; fiiliyle **zarar verdiği kişi de fakir ise**, temyiz gücü olmamasına rağmen verdiği zararı tazmin ettirmek kamu vicdanına aykırı gelmez.

F) ZAMANAŞIMI

- Haksız fiil nedeniyle açılacak tazminat davası, zarar görenin, zarar ve tazminat yükümlüsünü **öğrendiği tarihten itibaren 2 yıl**, fiilin meydana geldiği tarihten itibaren **10 yıldır**.

V. SEBEPSİZ ZENGİNLEŞMEDEN DOĞAN BORÇ İLİŞKİLERİ

A) SEBEPSİZ ZENGİNLEŞME KAVRAMI

- **Sebepsiz zenginleşme**, haklı bir sebep olmaksızın bir başkasının mal varlığından ve emeğinden o kişinin zararına zenginleşen kişinin, mal varlığındaki artış veya borçlarındaki azalışlardır.

- Sebepsiz Zenginleşmenin şartları;
  - i. Kişinin **mal varlığında bir artış veya borçlarında azalma olmalıdır.**
  - ii. Mal varlığındaki **artış veya borçlarında azalma hukukun korumadığı bir nedene dayanmalıdır.**
  - iii. Diğer kişinin **mal varlığında azalma veya borçlarında artış olmalıdır.**
  - iv. Birini mal varlığının artışı ve diğerinin mal varlığındaki azalış ya da kullanılan emek arasında **sebep sonuç ilişkisi bulunmalıdır.**

- Sebepsiz zenginleşen, sebepsiz zenginleşme kadar **geri verme borcu altındadır.**
- **İyiniyetli ise,** elinde kalanı geri vermekle yükümlüdür.
- **Kötü niyetli ise,** ele geçirdiği değerini tamamını ve semerelerini geri vermekle yükümlüdür.
- Sebepsiz zenginleşmeden doğan talep hakkı, hak sahibinin geri alma hakkını **öğrendiği andan itibaren 2 yıl** ve her halde hakkın doğduğu tarihten itibaren de **10 yılın** geçmesi ile zamanaşımına uğrar.

VI. BORÇ İLİŞKİSİNDEN DOĞAN HAKLAR

- **Asli Hak:** Bir borç ilişkisinde hukukun tanıdığı en önemli yetki, tarafların birbirine karşı borcun konusunu oluşturmuş edimin yerine getirilmesini isteme hakkıdır. Bu hakka **alacak hakkı** adı verilir. Alacak hakkı **asli haktır**.
- **Feri Hak:** Feri hak, asli hakkın yerine getirilmemesi durumunda kullanılacak haklardandır. Faiz, gecikme zammı, gecikme faizi vs.

- **Tali Haklar:** Tali haklar, borç ilişkisini yeniden şekillendiren ona yeni bir düzen getiren haklardır.
  - **1. Yenilik Doğuran Haklar**
    - Kurucu Yenilik Doğuran Haklar
    - Değiştirici yenilik Doğuran Haklar
    - Bozucu Yenilik Doğuran Haklar
  - **2. Defi**

- **Kurucu Yenilik Doğuran Haklar:** Satıcının sattığı malın alıcısı tarafından satılacaksa kendisine geri satılmasını öngören satış sözleşmesinden doğan hak.
- **Değiştirici yenilik Doğuran Haklar:** Satılan malın defolu olması nedeniyle yenisi ile değiştirilmesini öngören sözleşmelerden doğan hak.
- **Bozucu Yenilik Doğuran Haklar:** Satılan malın defolu olması nedeniyle satış sözleşmesinin iptali yönündeki sözleşme şartlarından doğan hak.

2. Defi

- **Defi hakları**, hak sahibi tarafın tek taraflı iradesi ile borcun ifasının geciktirilmesi veya sona ermesine imkân veren bir haktır
- **Defi**, borcu kabul etmekle beraber ödemedenden kaçınma imkânı veren, sadece taraf olanın ileri sürebildiği, hâkimin resen dikkate almadığı, borcun ödenmesini geciktiren bir kurumdur

VII. BORÇ İLİŞKİSİNDEN DOĞAN YÜKÜMLÜLÜKLER

- **A) Asli Nitelikli Yükümlülük:** Tarafların edime yükledikleri anlam ve bu edimle ulaşmak istedikleri sonuca tam ve doğru bir şekilde ulaşmasını sağlayacak davranışlarda bulunmaktır
- **B) Feri Nitelikli Yükümlülük:** Feri nitelikli yükümlülük, asli edimin ifa edilmesine yardımcı olan, kanun ya da tarafların anlaşması ile belirlenen yükümlülüklerdir.
- **C) Yan Yükümlülük :** Borcun yerine getirilmesinde dürüst ve özenli davranmak ile ifade edilir.

VIII. BORÇLARIN İFASI (YERİNE GETİRİLMESİ)

- Borç borçlu tarafından yerine getirilir.
- Alacaklının borçlu tarafından borcun yerine getirilmesinde özel bir çıkarı olmadıkça, bizzat borçlu tarafından da yerine getirilemeyebilir. Aldığı borç parayı oğlunun geri ödemesi gibi.
- Ancak alacaklının özel bir çıkarı varsa, borç **bizzat borçlu tarafından yerine getirilir**. İyi bir duvar ustasının bizzat duvarı kendisinin inşa etmesi gibi.
- Borç kısmen ifa edilmesi alacaklının rızasına bağlıdır.

B) İFA YERİ

- Borcun ifa yeri tarafların açık ya da örtülü iradelerine göre tespit edilir. Borcun **ifa yeri belirlenmemiş ise**, borçlar aşağıdaki yerlerde ifa edilir.
  - **☐ Para borçları, alacaklının ödeme zamanında yerleşim yerinde,**
  - **☐ Parça borçları, sözleşmenin kurulduğu sırada borcun konusunun bulunduğu yerde,**
  - **☐ Bunların dışındaki tüm borçlar, doğumları sırasında borçlunun yerleşim yerinde, ifa edilir**

C) İFA ZAMANI

- Herhangi bir vade belirlenmemiş veya hukuki ilişkinin niteliğinden başka bir süre anlaşılmadıkça, borcun doğduğu anda ifa edilmesi gerekir
- Alacaklı ve borçlu, borcun ne zaman yerine getirileceğini serbestçe tayin edebilirler.
- Borçların ödenmesi belli bir süreye bağlanmış ise,
  - [?] Ayın başı birinci günü, ayın sonu, ayın son gününü,
  - [?] Gün belirtilmeksizin sadece ay belirtilmiş ise, ayın son günü vade günü olarak kabul edilebilir
- **Sürelerin Hesabı:**

D) BORÇLARIN İFA EDİLMEMESİ

- Borcun ifa edilmemesi,
  - borcun hiç ifa edilmemiş olması,
  - gereği gibi ifa edilmemiş olması ve
  - borcun zamanında ifa edilmemesişeklinde olur

- **1. Borçlunun Kusuru İle İmkânsızlık**
- Borçlunun kusuru olmaksızın borcun yerine getirilmesi imkânsızlaşırsa borçlu borcundan kurtulur, borç düşer (sakıt olur) (TBK md.136/1).
- Karşılıklı borç yükleyen sözleşmelerde imkânsızlık nedeniyle borçtan kurtulan borçlu, karşı taraftan almış olduğu edimi sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre geri vermekle yükümlü olup, henüz kendisine ifa edilmemiş olan edimi isteme hakkını kaybeder.
- Örnek satılan malın taşınması sırasında bulması deforme olması.

- **2. Borcun Gereği Gibi İfa Edilmemesi**
- Borcun gereği ifa edilmemesi durumunda da, borçlu alacaklısının uğramış olduğu zararı tazmin yükümlülüğu altındadır.
- Örneğin, hiç kaza yapmadığı iddiasıyla satılan otonun, daha önce kaza yaptığının trafik raporuyla tespit edilmesi gibi.

- **3. Borcun Zamanında Ödenmemesi**
- Borcun doğal sonuçlarından biri de zamanında ödenmesidir.
- Ödeme zamanı gelmesine rağmen borcu ödeme konusunda ya da borcun kabulü noktasında üzerine düşen görevin ifa edilmemesinin sonuçlarından biri de temerrüttür.
- **Temerrüt borcun zamanında ve usulüne göre ifa edilmesinde üzerine düşeni yapmayıp direngenlik göstermesidir. Hem alacaklı hem de borçlu için söz konusudur.**

- **a) Alacaklının temerrüdü,** alacaklının kendisine önerilen yapma veya verme borçlarının zamanında ve usulüne uygun olarak ödenmesi teklif edilmesine rağmen haklı ve geçerli bir sebep olmaksızın kabulden kaçınmasıdır.
- **b) Borçlunun Temerrüdü:** Borçlunun temerrüdü, muaccel hale gelmiş bir borcun alacaklı tarafın-dan ihtar edilmesine rağmen borçlu tarafından borç ilişkisine uygun olarak yerine getirilmemesidir.

- Borçlu, temerrüde düşmede kusuru bulunmadığını ispat etmedikçe borcun geç ifasından dolayı alacaklının uğradığı zararı gidermekle yükümlü olduğu (TBK md.118) gibi beklenmedik hal nedeniyle doğan zararlardan sorumludur (TBK md.119/1).
- Özel sonuçlar ise, para borçlarında **direnim faizi ödenmesi (TBK md.120) ve aşkın zararın tazminidir (TBK md.122).**

- Alacaklı ise, gecikmiş ifa ile tazminat (TBK md.125/1) isteyebileceği gibi, ifadan vazgeçerek tazminat isteyebilir (TBK md.125/2).
- Bu müspet zararların tazminidir.
- Sözleşmeden dönerek menfi zarar tazminatı da isteyebilir (TBK md.125/3).

- Müspet zarar, borçlunun borcunu gereği gibi ifa etmesi halinde alacaklı tarafından elde edilecek menfaatin elde edilememiş olması dolayısıyla uğranılan zarardır.
- Örneğin, müteahhit sözleşme gereği yapmakta olduğu evi ayın başında teslim etmesi gerekmektedir.
- Evi zamanında teslim edememiştir.
- Ev sahibi bu gecikme nedeniyle ödediği kirayı yükleniciden isteyebilecektir.
- Bu zarar müspet zarardır.

- Menfi zarar, sözleşmenin kurulamaması, geçersiz olması ya da sona ermesi yüzünden uğranılan zararı ifade eder.
- Alacaklının malvarlığının hali hazırdaki durumu ile sözleşme hiç yapılmasa idi bulunacağı durum arasındaki fark menfi zararı oluşturur.
- Örneğin, yukarıdaki örnekte evin aybaşında teslim edileceğine dair yapılan sözleşmenin noter masrafları ile birlikte fazladan ödenen kira giderleri menfi zararı gösterir.

E) BORÇLARIN SONA ERMESİ

- **1. İbra:** alacaklı ile borçlu anlaşarak alacaklının alacağından vazgeçmesidir.
- **2. Yenileme:** Mevcut bir borcun, tarafların bu yöndeki açık iradesi ile yeni bir borç oluşturularak sona erdirilmesidir
- **3. Alacaklı ve Borçlu Sıfatlarının Birleşmesi:** Alacaklılık ve borçluluk sıfatlarının bir kişide birleşmesi halinde borç so-na erer

- **4. İfa İmkânsızlığı:** Borçlunun sorumlu tutulamayacağı sebeplerle kusursuz olarak borcun ifası imkânsızlaşır ise borç sona erer.
- **5. Takas:** Karşılıklı alacaklı ve borçlu olan kişiler arasında muaccel hale gelmiş benzer nitelikli borçlarının, azı miktarınca borcun sona erdirilmesidir.
- **6. Zamanaşımı:** Zamanaşımı, alacaklının alacağını muaccel olduğu (vadesi geldiği) tarihten itibaren yasada öngörülen zamanaşımı süresi içerisinde talep ya da dava etmemesi halinde borcu sona erdiren bir zaman dilimidir .
- **Zamanaşımı süreleri, yasada özel bir hüküm öngörülmemiş ise 10 yıldır**